

УДК 351.746.2 (477)

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Гіжєвський В.К.

проректор, кандидат юридичних наук, професор, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, тел.: (044) -45-569-85, e-mail: gvk@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9697-6718

Коновалов О.А.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр», ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна, тел.: (044) -45-569-85, e-mail.: KonovalovOA@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-7031-3561

LEGALIZATION OF PRIVATE DETECTIVE ACTIVITY IN UKRAINE: PROBLEMATIC ISSUES

Hizhevskyy V.

Vice-Rector, Candidate of Law Sciences (Ph.D), Professor
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine, tel.: (044) -45-569-85, e-mail: gvk@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9697-6718

Konovalov O.

Master's Degree Student, “KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine tel.: (044) -45-569-85,
e-mail.: KonovalovOA@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-7031-3561

Анотація. У статті досліджено проблемні питання легалізації приватної детективної діяльності в Україні. Насамперед аналізується необхідність існування такого виду діяльності в Україні та потреба у його ліцензуванні на законодавчому рівні. Акцентовується увага на проблемах існуючих законопроектів, що пропонують способи врегулювання приватної детективної діяльності у законодавстві. Зазначено, які саме пропозиції існуючих законопроектів суперечать чинному законодавству України, розглянуто розвиток законопроектів про легалізацію приватної детективної діяльності та зміни у їх підходах щодо вирішення конфліктів із законодавчою системою. Також розглядаються можливі варіанти визначення приватної детективної діяльності, які пропонуються законопроектами, створеними за роки існування незалежної України. Обговорюється проблема висування запропонованих законопроектів вимог до осіб, що мають намір займатися приватною детективною діяльністю. Автор порівнює приватну детективну діяльність з іншими видами правозахисної діяльності, яка здійснюється недержавними фізичними та юридичними особами, та пропонує використовувати їх досвід для приватної детективної діяльності. Крім того, вивчено зарубіжний досвід урегулювання такої діяльності та зроблено висновки на його основі. Автором сформульовано основні зауваження до існуючих пропозицій щодо ліцензування приватної детективної діяльності та запропоновано деякі варіанти вирішення таких проблем. Зокрема, висунуто пропозицію щодо органу ліцензування цього виду діяльності та можливі варіанти вирішення конфлікту законопроектів про приватну детективну діяльність з існуючими положеннями в законодавстві України. Автором розглядаються права та обов'язки суб'єктів, що займаються приватною детективною діяльністю, на основі чого можна законодавчо врегульовувати таку діяльність.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, легалізація, зарубіжний досвід, регулювання, законопроект.

Формул.: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 9.

Annotation. The article explores the problematic issues of the legalization of private detective activity in Ukraine. First of all, it analyzes the need for this type of activity in Ukraine and the need for its licensing at the legislative level. Attention is drawn to the problems of existing bills that offer ways of regulating private detective activity at the legislative level. It is pointed out what proposals of the existing bills are contrary to the current legislation of Ukraine, the development of bills on the legalization of private detective activity and changes in their

approaches to resolving conflicts with the legislative system are considered. Possible options for identifying private detective activity that are proposed by bills created during the years of existence of an independent Ukraine are also considered. Discusses the problem of putting forward the requirements of the draft laws to persons who intend to engage in private detective activity. The author compares private detective activities with other types of human rights activities carried out by non-state individuals and legal entities, and suggests using their experience for private detective activities. In addition, the foreign experience of regulating such activity is studied and conclusions are drawn on its basis. The author formulated the main comments on the existing proposals for licensing private detective activity and suggested some options for solving such problems. In particular, a proposal was made for a licensing authority for this type of activity and possible options for resolving the conflict of bills on private detective activity with the existing provisions in the legislation of Ukraine. The author examines the rights and obligations of subjects engaged in private investigative activities, which can be used to regulate such activities by law.

Keywords: private detective activity, legalization, foreign experience, regulation, bill

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 9.

Постановка проблеми. Сучасний міжнародний досвід свідчить про те, що в питаннях забезпечення безпеки суспільства багато країн світу покладається не лише на державні органи, а й на приватні детективні (охоронні) структури [1]. За всю історію незалежної України було зареєстровано низку законопроектів, які пропонували шляхи легалізації такого виду діяльності. Не є секретом те, що приватна детективна діяльність і наразі здійснюється в Україні певними суб'єктами, незважаючи на відсутність її регулювання на законодавчому рівні. Прийняття відповідного закону сприяло би покращенню можливостей захисту своїх законних прав та інтересів громадянами. Також це позитивно вплинуло би на імідж України як демократичної держави. Утім, існуючі законопроекти не до кінця відповідають реаліям, які склалися навколо цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки вивченню проблеми легалізації приватної детективної діяльності було приділено чимало уваги. Розглядалися основні питання законодавчого врегулювання приватних детективів, та нині вже ветований Президентом України Законопроект №3726 [2]. Ці теми розглядалися у працях І. В. Леоненко [3], І. Б. Гончаренко, Ю. О. Михайлової [4] та інших. Утім, більш новому Законопроекту №10024 [5] уваги приділено ще не достатньо.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Актуальними є вивчення й використання зарубіжного досвіду щодо приватної детективної

діяльності, а також застосування, як прикладу, законодавчих норм, що регулюють діяльність, схожу за своєю ціллю на приватну детективну. Автор звертає увагу на визначення та запропоновані шляхи регулювання, які використовувалися останніми законопроектами,

Формулювання цілей статті.

Метою статті є дослідження й аналіз проблем легалізації приватної детективної діяльності в Україні, а також пропонування шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перший проект Закону про приватну детективну діяльність (№5237 [6] від 05.04.2000) був запропонований майже 20 років тому народним депутатом Ю. Кармазіним. З того часу продовжують з'являтися ініціативи, покликані узаконити діяльність приватних детективів в Україні. Найбільш вдалою спробою це зробити став Законопроект №3726 від 28.12.2015, прийнятий Верховною Радою, але пізніше ветований Президентом України. У цьому Законопроекті приватна детективна діяльність визначається таким чином: «дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом». У Законопроекті №10024 контролюючий орган називається інакше: «приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах

забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг, підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом», тобто такі повноваження надаються МВС [7]. Таким чином, передбачалося, що контролювати роботу приватних детективів буде Національна поліція. Варто зауважити, що метою названо захист законних прав й інтересів клієнтів. Тут доцільно порівняти приватну детективну діяльність із адвокатською діяльністю. Згідно із Законом України про адвокатуру та адвокатську діяльність [8] її визначення є таким: «незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту». В даному випадку ключовим є слово «незалежна». Якщо мова йде про захист інтересів громадян, то це можливо лише за відсутності стороннього тиску, який може мати місце, коли йдеться про державні органи. З погляду демократії, приватну детективну діяльність, так само, як і адвокатську, слід розглядати як, свого роду, альтернативу державним правозахисним інстанціям. Тому надання Національній поліції контролю над приватними детективами суперечило би самому визначенню, що надається в Законопроекті. Натомість, автор пропонує використовувати досвід вищезгаданої адвокатської діяльності, де контролюючим органом є Рада адвокатів України. Саме вона визначає порядок отримання ліцензії, проводить атестацію, а також висуває умови, за яких ліцензія може бути анульована. Рада адвокатів — це недержавна організація, проте є монополістом, тобто вона єдина має право проводити атестацію, видавати ліцензії та стежити за адвокатською діяльністю. Створення подібного органу в рамках

Закону про приватну детективну діяльність дозволило б як зберегти цілі такої діяльності, так і встановити певний контроль за нею.

Окрім того, сумнівними також є деякі положення Законопроекту, що порушують ст. 32 Конституції України [9], яка затверджує таке: «Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини». З цього витікає, що перелік прав суб'єктів приватної детективної діяльності має бути чітко регламентований, а також не повинен порушувати Конституцію України. Наприклад, одним зі способів вирішення цієї проблеми є обов'язкове отримання детективом згоди на проведення детективних (розшукових) дій з боку особи, стосовно якої вони проводяться. Утім, тут уже постає питання про ефективність такої діяльності й доцільність її застосування.

Окремо слід зазначити зауваження до вимог, що ставляться перед особою, яка бажає займатися приватною детективною діяльністю. У ветоаному Законопроекті №3726 вимоги виглядають таким чином: «Приватним детективом може бути громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, пройшов спеціальну підготовку з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності чи має стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю».

Досить схожі вимоги ставить і більш новий Законопроект №10024, який наразі є відкликаним: «Приватним детективом може бути громадянин України, який досяг 21 року, володіє державною мовою, має вищу освіту або стаж роботи в оперативних підрозділах чи органах

досудового розслідування не менше трьох років, пройшов відповідне навчання з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності та отримав у встановленому законом порядку свідоцтво про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю».

Автор вважає, що необхідно вимагати від майбутнього приватного детектива і вищу юридичну освіту, і проходження спеціальної підготовки. Для осіб, які мають стаж роботи в оперативних підрозділах чи органах досудового розслідування, проходження спеціальної підготовки все одно має бути обов'язковим, оскільки здійснення приватної детективної діяльності має більше обмежень, ніж здійснення оперативно-розшукової діяльності, на що доцільно буде звернути увагу колишнього співробітника правоохоронних органів, який планує стати детективом.

Порівняно із Законопроектом №3726, Законопроект №10024 сильніше обмежує суб'єктів приватної детективної діяльності, утім, наближуючи ведення такої діяльності до законодавчих норм, що наразі діють в Україні. Так, наприклад, до списку заборонених дій додаються такі пункти:

«5) у будь-який спосіб перешкоджати діям органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів під час виконання ними їхніх законних повноважень;

6) фальсифікувати матеріали та отриману інформацію;

7) збирати інформацію про органи державної влади, що становить державну

таємницю, інформацію з обмеженим доступом».

Також автор вважає необхідним додати пункт, що заборонятиме збір інформації з ненадійних джерел та використання інформації, яка була отримана незаконним шляхом. Санкцією за порушення цієї заборони можна зробити усунення від зайняття приватною детективною діяльністю на строк до 3-х років. Наразі, деякі приватні детективи використовують особисті зв'язки з працівниками правоохоронних органів задля отримання доступу до закритої інформації. Процес легалізації приватних детективів має ставити на меті не лише узаконення дій, що не порушують чинне законодавство і здійснюються суб'єктами приватної детективної діяльності, а й боротьбу з незаконними діями, які через відсутність контролюючих органів мають місце у сфері приватних детективних (розшукових) послуг.

Висновки. Слід зазначити, що список законодавчих проблем, розглянутих у статті, не є вичерпним. Усі законопроекти, запропоновані до цього часу, потребують перегляду і внесення багатьох змін. Одним із можливих способів покращення існуючих законопроектів або створення нових є запозичення рішень як з міжнародної практики, так і зі схожих випадків у законодавстві України. Найважливішим зауваженням до існуючих законопроектів є відсутність узгодження їх положень із чинним законодавством.

Література:

1. Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В. О. Черков, П. О. Попов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2010. Вип. 2. С. 248-259. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2010_2_35. (дата звернення 04.08.2020)
2. Проект Закону про приватну детективну (розшукову) діяльність №3726 від 28.12.2015 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1. (дата звернення 04.08.2020)
3. Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика». Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/2017-03-02_tezy-mizhnarodnoyi-naukovo-praktychnoyi-%D1%81onference-krok.pdf. (дата звернення 04.08.2020)
4. Гончаренко І. Б. Проблемні питання законодавчих пропозицій щодо легалізації приватної детективної діяльності в Україні / І. Б. Гончаренко, Ю. О. Михайлова // Публічне право. 2016. № 2. С. 196-203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_2_28 (дата звернення 04.08.2020)

5. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 08.02.2019 р. № 10024 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65453 (дата звернення 04.08.2020)
6. Проект Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 05.04.2000 р. № 5237 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=8121 (дата звернення 04.08.2020)
7. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України. – 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п> (дата звернення 04.08.2020)
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2013. № 27. Ст. 1.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. Ст. 32. С. 7.

References:

1. Cherkov V.O. (2010), “Private detective work in developed countries”, *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, vol. 2, pp. 248-259. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2010_2_35 (Accessed 4 Aug 2020).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The project of Law of Ukraine “About private detective (search) activity”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1 (Accessed 4 Aug 2020).
3. “Theoretical and legal bases of formation, development and activity of the institute of private detectives: domestic and foreign practice”, *Tezy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Conference Proceedings of the International Science Practical Conference], *Mizhnarodna Naukovo praktichna konferentsiya* [International Science Practical conference], (2017), University of Economics and Law “KROK”, Kyiv, Ukraine available at: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/2017-03-02_tezy-mizhnarodnoyi-naukovo-praktychnoyi-%D1%81onference-krok.pdf (Accessed 4 Aug 2020).
4. Honcharenko I.B. (2016), “Problematic issues of legislative proposals on legalization of private detective activity in Ukraine”, *Publichne pravo*, vol.2, pp.196-203, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_2_28 (Accessed 4 Aug 2020).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The project of Law of Ukraine “About private detective (search) activity” available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65453 (Accessed 4 Aug 2020).
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The project of Law of Ukraine The project of law “About private detective activity” available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=8121 (Accessed 4 Aug 2020).
7. The Verkhovna Rada of (2015), “On approval of the Regulations on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п> (Accessed 4 Aug 2020).
8. The Verkhovna Rada of (2012), The Law of Ukraine “About advocacy and advocacy”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady*, vol. 27., p. 1.
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine “About Constitution of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.

Стаття надійшла до друку 09.08.2020 року